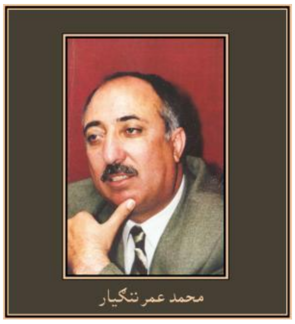

ښاغلی محمد عمر ننګيار د پښتو ادب يوهڅاند ليکوال او تکړه طنزليکونکی

مرکه کوونکی : انجنير عبدالقادرمسعود

زموږ د پښتو د ادبياتو په ډګر کې ښاغلی محمدعمر ننګيار يو له هغو تکړه او ښو ليکوالو، ادبي او فرهنګي څيرو څخه دی چې په خپلو ليکنو او طنزونو کې يې ټولنيزې ناخوالې، نيمګړتياوې، ستونزې، او د افغانانو ريښتيني دردونه په خوږه، سليسه، روانه او سپيڅلې ژبه په ډېر ښکلي او ظريفانه بڼه انځور کړي دي.

ـ ښاغلی ډاکتر صاحب ببرک ارغند چې زموږ دهيواد يونوميالې، او وتلې ژورناليست، نوښتګر او نامتوداستان ليکونکې دی، په خپله يوه ليکنه کې د ښاغلي محمد عمر ننګيار د ادبي او فرهنګي شخصيت په اړه داسي کښلي دي :

عمر ننگيار نگينه است

اين واقعيت دارد كه ادبيات ازشرايط مادی و تاريخی يک جامعه بر می آيد و در عين حال بازتاب دهنده همان شرايط مادی و تاريخی نيز ميباشد واز سويی ميدانيم كه هر اثر ادبی ويا بهتر است بگوييم هر نوع ادبی دارنده محتوا و شكل ميباشد .همان گونه كه محتوا گوناگون هست همان رنگ شكل نيز گسترهٔ متنوع دارد و ايسمهای چون رياليسم ،ناتورياليسم ، مدرنيسم ، پسا مدرنيسم و غيره ابزار هايی هستند كه جهت ساختن اين شكل بكاربرده ميشوند وهمان گونه كه درونمايه يا محتوای اثر انتقال دهندهٔ ايديالوژی خوابيده در متن ميباشد ، شكل نيز بستر اين انتقال بشمار می آيد . در جوامع عقبمانده نظير افغانستان با در نظر داشت مناسبات اجتماعی – اقتصادی – سياسی حاكم بر زنده گی مردم وموجوديت فقرِ دانش و ستمِ بی سوادی ،لازم ميافتد تا هنر مندان به ويژه خالقان آثار منثور از آن گونه افزار و شكلهايی استفاده ببرند كه برای مردم قابل درک و فهم بيشتر باشد . به آسانی هضم گردد و در بيداری بيخبران ياری رساند . با در نظر داشت همين اولويت است كه نويسنده گان آگاه و متعهد بيشتر به شيوهٔ رياليستی رجوع ميكنند تا حقايق تلخ و شيرين جامعهٔ خويش را همانگونه كه هست در برابر خواننده گان خويش قرار بدهند و در بيداری آنان سهم شايسته بگيرند. جناب محمد عمر ننگيار هم يكی از همين آگاهان است كه با نگارش درامه ها ، نمايشنامه ها ، طنز ها ، فلمنامه ها و سناريو های متعدد با استفاده از مكتب رياليسم انتقادی ،استعداد پر بار و توانايی خويش را بر ملا ساخته است.

جناب محمد عمر ننگیار دردنیای ادبی اش همیشه تلا ش داشته تا در خدمت مردم و محرومان کشور خویش قرار داشته باشد.

موصوف به حیث یک فرهنگیی که درد مردمش را مانند یک طبیب آزموده و خبره تشخیص داده و راه درمانش را هم میداند، همیشه با افزار دست داشته خویش به خدمت شتافته و از بذل کمک و یاری به ایشان دریغ نورزیده است .جای سرور و شادیست که ادبیات ما چنین شخصیتهای آگاه و خدمتگذار را با خود دارد . من عده یی ا ز نمایشنامه ها و درامه های ایشان را از ورای امواجِ رادیو و اکرانِ تلویزیون شنیده ودیده و ستوده ام ؛ به ویژه اثری زیر نام « تنکی هڅې » موصوف را که از حلاوت و دلپذیری خاص بر خوردار است. جناب محمد عمر ننگیار در گستره طنز و طنز نویسی برازنده گیهای ویژه یی دارند که قابل یاد آوریست . در این زمینه بیشتر زحمت کشیده اند و آثار جالب و خواندنیی بر ادبیات ما افزوده اند . من بخشی از آثار ایشان رادر مجله های « آواز» و روزنامه های چون « انیس» و هفته نامه های چون « پامیر » ،« کار » و غیره خوانده و لذت برده ام بیاد دارم که طنز « پردی » که به قلم توانای ایشان نگارش یافته بود برندۀ جایزه گردید . کار و خدمت همایونی دیگر این قلم بدست برگردان مجموعۀ طنزی جلال نورانی یکی دیگراز بزرگ مردان عرصۀ طنز کشور است که به زبان شیرین پشتو بر گردان شده است.

قلم این نویسنده برازنده را تواناتر و عمر شان را طولانی میخواهم . بگذار نگینه ها انگشتر شوند و انگشتان مادر وطن پر از انگشترهای پر بها باشد.

داکتر ببرک ارغند

هالند ،فبروری ، 2013

همداسې ښاغلی کاتب پاڅون چې زموږ د هیواد یو تکړه لیکوال او مخکښ طنز لیکونکی دی په خپله یوه لیکنه کې د ننګیار صاحب د ادبي شخصیت په اړه داسې کښلي دي :

(.... ننګیار صاحب د طنز په نیشداره خو خوږه ژبه په ځینو ناخوالو ډیر غوڅ ګوزارونه کړې دي .

مشهوره وینا ده چې : په شاتو چې مري، نو زهرو ته یې ضرورت نشته ...)

ښاغلی محمد عمر ننګیارپر (1331) لمریز کال کې د کابل ښار په ده افغانانو کې په یوه روښاندې کورنۍ کې د عبدالقیوم خان په کور کې نړۍ ته سترګې غړولي دي .

هغه خپلې لومړنۍ زده کړې په کابل کې او لوړې زده کړې یې د کابل پوهنتون د ټولنیزو علومو او فلسفې په پوهنځی کې پای ته رسولي دي.

ښاغلي ننګیار صاحب پر (۱۳۵۸) لمریز کال د رادیوتیلویزیون د هنر او ادبیاتو د ادارې د پښتو ډرام او ډیالوګ په څانګه کې رسما په کار پیل وکړ. ده په دغه اداره کې د راډیویي ډرامونه، د راډیو پرله پسې داستانونه او راډیویي نمایشنامې ولیکلې.همدارنګه یې تیلویزوني نمایشنامې او د لنډو فلمونوسناریو ګانې د یاد او ستاینې وړ دي.ده د یو شمیر نامتو لیکوالو طنزونه په پښتو ژبه ژباړلي دي چې په خپل وخت کې د راډیو تیلویزیون د نشراتي ارګانونو له خوا خپاره شوي دي.

ښاغلی جلال نوراني چې زموږ په ادبي او فرهنګي ډګر کې یو پیژندل شوی لیکوال، خوږ ژبې او تکړه طنز لیکونکی دی په خپله یوه لیکنه کې د ښاغلي عمر ننګیار د ادبي شخصیت په اړه داسې کښلي دي :

(.... عمر ننگیار مانند هارون یوسفی، واحد نظری، وحید صمد زی، کاتب پاخون، بلقیس مکیز، رازق فانی، دستگیر نایل، فاروق عطایی، بصیر پاکزاد، و حلیم تنویر از طنز نویسان قد بر افراشته در دههء شصت است. او موفق شد در محافل متعدد خوانش طنز در کابل شرکت نماید و استقبال از طنز هایش مرا که در آنوقت مسوول بخش طنز در انجمن نویسندگان افغانستان بودم به این اندیشه انداخت که مجموعه یی از طنز هایش را از سوی انجمن چاپ کنیم...)

ننګیار صاحب د (1992) زیږدیز کال نه وروسته په مسکو کې د پردیسی او کډوالي شپې او ورځې تیروي.

د ښاغلي محمد عمر ننګیار د پوره پیژندګلوۍ لپار ما له ده سره یوه ادبي مرکه چمتو کړئ ده. ستاسو درنو او قدرمنو د ادب مینه والو دوستانو پام ورته را اړوم.

ننګیار صاحب زما سلامونه او پیرزوینې ومنئ ، اجازه را کړئ چې خپلې پوښتنې پیل کړم.

د سپیڅلي خدای په نامه

مخکې له دې نه چې پوښتنو ته راشم په ځا ن فر ض ګڼم چې دګران دوست او همکار؛ دهنر او ادب د بڼ هڅا ند ملیار ښاغلي انجینرعبدا لقادرمسعود څخه د زړ ه له کومې مننه وکړم چې د خپلو مرکو لړۍ یې ما پورې را وغزوله ؛ د انجنیر صا حب مسعود دغه نوښتګرې هڅې زمونږ په اوسمها له کډوال ژوند په تاریخ کې هیواد پاله چوپړ دی چې د زمان په تندی به تل ځلیږي.

ګران انجنیر صاحب زه ستاسو په خدمت کې یم.

ډیره مننه .

پوښتنه : تاسې د خپلو ادبي او هنري آثارو په لیکنو کې ځان ته کومه تګلاره لرئ، او په دې لاره کې مو څنګه خپل استعداد ته پام شو. لومړی هڅونکې مو څوک و؟

ځواب :

ځر نګه چې لیکوال ؛ شا عر او هنر مند د ظر یفو عواطفو او احسا سا تو خا وند دی په ټولنیز ژوند کې د بل هر چا څخه ژر د حا لا تو او پیښو څخه اغیز مند کیږي او بیا دخپل ادبي هنري احسا س په ملګرتیا غبرګون ځرګند وي چې دغه غبرګون د شا عر، لیکو ال او هنر مند په ټولنه کې دهغو د ټولنیز موقعیت او انګیرنو څخه سر چینه اخلي او فکري لوری یې ټاکي ؛ نو ځکه خو په هنري او ادبي پنځونو کې زما فکري تومنه دخپلې ټو لنې د حالا تو او پیښو څخه پردی نه ده پا تی شوی ؛ ټو لنیز و او فردي ناخوا لو او نیمګړتیا وو ته په هنري انداز او ادبي ژبی ګوته نیول او دخلکو پا م ورته راګرځول دا د رسا لت لرونکي لیکوال ؛ شا عر او هنرمند تک لوری دی . ما د دغی رسا لت په پام کې نیولو سر ه د دخپلو لوړو زده کړ و په اوږدو کې او بیا د راډیو افغا نستان دهنر او اد بیا تو په اداری

کې دهنري اوادبي فعا ليتو نو په لړ کې کله چې به مې د باندنيو ليکوالو ليکلي طنزونه پښتوژبې ته

ژبا ړل او بيا به مې ترى راديويي نند ارى جو ړولى ځان وازمايه ؛ ويلى شم چې خداى بخښلي

امين افغا نپور او ښا غلي جلال نوراني زما هڅوونکي وو .

د لرغوني يونا ن او روم څخه بيا تر ننه د طنز ليکني دوه ډوله تګ لورى پيژنو :

الف:هغه طنزي ليکني چې نيوکى يې ترخې او قهر جن دي او ډير لږ ظرافت په کې کاريدلى وي .

ب: هغه طنزي ليکني چې نيوکى يې دوستا نه او عا طفي دي او ډيره کچه د ظرافت عنصر

په کې په پام کې نيول شوى وي .چې دا د لرغو ني روم طنز ليکونکي (هو راس) تګلاره ده.

دا دوه ډوله طنز ي ليکني د لرغوني روم د نا متو طنز ليکونکو (هوراس) او (جو و ينا لى) په

ليکنو کې لوستى شو ؛ زه هڅه کو م چې (هو راسي) تګ لورى خپل کړم.

پوښتنه : طنز څنګه راپيژني (تعريفوئ)، د طنز په ليکلو کې کومې ځانګړتياوې، اساسي فاکتورونه او معيارونه بايد په پام کې ونيول شي؟

ځواب :

طنز هغه ادبي هنري پنځونه ده چې دخندا او ټوکى په جا معه کې د نوش او نيش تومنه ولري

فردي او ټو لنيز فسا دونه او عيبونه خلکو ته د پوهاوى او خبر يدو له پاره په ښکلي هنري انداز

دخپلې اندازى څخه ستر وښايي او خپله د عا طفي څخه ډک پيغا م لوستونکو په ذهن کې د منلو

وړ وګرځوي .

نيوکه او خندا دطنز اسا سي يا بنستيز ارکا ن دى چې د دې دواړو دپيوند او شتو ن څخه پرته طنز

نه رامنځته کيږي ؛ که چيرې په يوې ليکنى کې نيو که شتو ن ولري خو دخندا عنصر په کې نه وي

ويلى شو چې دا ليکنه انتقا دي ادبياتو پورى تړاو لري خو طنز نه دى همد ا شا ن که چيرې په يو اثر

کې پرته له نيوکى ؛ خندا او ظرافت کاريدلى وي دا اثر بيا هم د طنز ليکنو د منل شوو اصلو سره سمون

نه لري ؛ پا تې دې نه وي چې پرته دخندا اونيوکى دطنز نور فرعي عنا صر و لکه تخيل ؛ فا نتا زي

غندنه ؛ او لفظي صنا يع دي چې طنز ليکونکي ورنه په خپلو ليکنو کې کار اخلي .

پوښتنه : ستاسې په اند کوم طنز د فورم، شکل، محتوا او موضوع له پلوه ښه هنري طنز کيداى شي؟

ځواب :

زما په اند که چيرې په يو طنز کې هغه فکتو رونه چې د طنز پيژندونکو دنظر په يوالي سره منل

شوى دى لکه نيوکه . ما لګينه خندا . مبا ليغه او فا نتا زى شتو ن ولري د ظرافت او نيوکى تر منځ يې

اندو ول په پام کې نیول شوی وي هغه ښه طنز بللی شو .

پوښتنه : تاسي د طنزونو ډولونه د موضوع او منځپانګي له مخي څنګه څېړئ؟

ځواب :

په لنډ ه تو ګه ویلی شم چي طنز په بیلا بیلو ادبي . ژور نا لیستیک او هنري قا لیبونو کي خپله موخه تر سره کوي چي دا قا لیبونه په لاندی ډول ښودلی شو :

ـ ادبي طنز : په دې ډول طنز کي ستو نزی ؛ کمبودی او نیمګړتیا وی دډ یرو ظریفو نیوکو په - مټ د ادبي تصنیفا تو لکه رمز؛ کنا یي او اسطو رو څخه په ګټه اخیستلو سره لیکل کیږي.

په ادبي طنز کي ډ یر ځلی د اثر په ژور والی او منځ پانګی تاکید کیږي نیوکه یي ژوره او دخندا او ظرافت عنصر یي دموضو ع په ژور تیا کي نغښتي وي .

ـ ژورنا لیستک طنز : په ژور نالیستیک طنز کي دادبي طنز په خلاف دنیو کی وړ پدیده یا ځیز - په بر بنډ ه تو ګه داسي بیا نیږي چي په هغه وخاندو او یايي د خندا وړ وګرځو.

چي په دې بر خه کي (رپلیکا ر) په نامه ژانر د ژورنالیستک طنز یو ه ښه بیلګه ده .

ـ انځوریز طنزو نه : څرنګه چي دنامه نه یي جوتیږي چي طنزي موخه یي په ننداریزی بڼی دخلکو دپوهاوی او هغو کي د منفی پدیدو په وړ اندی دغبر ګون داحساس را پارول دي

چي مونږیي په کارتون سینیما تیاتر او نورو انځو ریزو هنرونو کي لیدلی شو .

پوښتنه : ژبني او انځوریز طنزونه د شکل او فورم له پلوه څه ډول ارزوئ؟

ځواب :

طنز په بیلا بیلو ادبي، هنري قالیبونو کي د اصلاح یا سمون مو خه په مخ کي لري څرنګه چي د مخه مو وویل ژبني طنزونه دنثر او نظم په قالبو نو کي وړاندی کیږي او انځوریز طنزونه دکارتون . سینما او تیا تري نندارو کي لیدونکو ته وړاند ی کیږي چي هره یوه بیلګه یي دټولنی دوګړو دپوهاوی دکچي په اندول اغیزه شیندي . په لنډه تو ګه ویلی شم چي ژبني طنزونه دټولنی لوستی برخی ته او انځوریز طنزونه بیا دټولنی په نا لوستو وګړو اغیزه شیندي.

پوښتنه : هره لیکنه ځانته خپله ژبه لري . د بیلګي په توګه د علمي لیکنو ژبه، د تاریخي لیکنو ژبه، د مقالو ژبه، همدارنګه طنز هم ځانته ځانګړې خپله ژبه او سبک لري . تاسي په دې تړاو څه نظر لرئ؟

ځواب :

وایي طنز په خو ږو کي دترخو تیرول دي . دا په دې معني چي د طنز ژبه خوږه ده چي په ډیر

ظرافت دنیوکی تر یخوالی په خو ږو رمزونو او کنا یو کې مخا طب ته دمنلو وړ ګرځوي او

دسمون اراده په کې راتو کوي . طنز په هر فورم کې چې وي باید پا که او سو چه ژبه ولري تر

څو د (ایرونی) یا رټنی پیټی په خپلو اوږو بریالی موخی ته ورسوي .

پوښتنه : زموږ یو شمیر لیکوالو په خپلو آثارو کې په ډیره خوږه ، سلیسه ، روانه، سوچه او سپیڅلې ژبه د خپلې ټولنې ناخوالې، نیمګړتیاوې او ستونزې په زغرده بربنډې کړې دي تاسي په ټولنه باندې د هغه اغیز او اهمیت څه ډول ارزوئ؟

ځواب :

دټولنی پر ناخوالو او نیمګړتیاوو نیوکی تو لنیز شعور راویښوي او سمون لوری ته يې

هڅوي . ښاغلی (عبدا لنا فعی همت) د استا ذ حبیب زي د (طنز ا و خندا) دلیکنې په سر لیک کې

څه ښه لیکلي دي : [خلک د وچو ویناوو خطابو او نور و رډو خبرو د اوریدو څخه ستړي شوی دي

ښه به وي چې دغه ویناوو او لیکنو ته د ظرافت بوره ورګډه شي چې هم دخلکو خوله خو ږه شي او

هم يې درملنه وشي] . زما په اند که ستو نزی او نیمګړ تیاوی په زغرده بر بندی شي پر خلکو به

يي اغیزه دهغو لیکنو پر پرتله لږی وي چې په نا سیده او رموز کې په خو ږه ژبه لیکل کیږي .

پوښتنه : ټوکي ټکالي او طنز څه توپیر لري؟

ځواب :

طنز دسمون په موخه لیکل کیږي او ټولنی ته په خپل ظرافت کې پیغا م لري . خو ټوکه یوازی

دخندا په موخی کیږي کوم دسمون پیغام له ځانه سره نه لري

طنز مجازی او حقیقی مانا لري خو ټوکه ددغو ماناو څخه بی برخی د ه

طنز اخلاقي ارزښتونو ته ژمن وي خو ټوکه بیا هیڅ راز ارزښتونو ته ډیله نه وي .

ټو که یو نا لوستی سړی ویلی شي خو طنز چې دټولنی ژوره څیرنه غواړي نو هغه څوک

چی دخپلې ټولنی څخه پخه پیژندګلوي ولري اود طنز په اړونو پو وي طنز هستولی شي .

پوښتنه : طنز او کمیدي څه توپیر لري؟

ځواب :

په کومیکو ادبیاتو اوهنرونو کې خندا او خندول مو خه وي لیکوال دخلکو د ستو مانتیاو او خپګان دلیری کو لو د پاره کمیدي لیکنی کوي چې په تمثیلي هنري تو ټو کی یا لنډو هنري فلمو نو کې د

کومیک هنرمندانو په لوبیدو سره د دغو لیکوالو موخه چې خندول او ښاد سا تل دي تر سره کیږي .

خو په طنزي ليکنو کې څرنګه چې خندايي يو د اساسی ارکا نو څخه شميرل کيږي خودا خندا د دې موخی له پاره نه ده چې يوازی خلک وخندوي بلکې اصلي موخه يې دا ده چې دغه نيمګړتياوی او

ستو نزی دخپلو عا ميلونو سره خند نی کړي او دخلکو په ذهنونو کې يې وټکوي .

پوښتنه : پوهاندډاکټرمجاور احمد زيار طنز ژانر(ځېل) ګڼي اوپه خپله يو ليکنه کې يې داسي کښلي دي:
(.... دا د طنزوهغه کوډګری اوجادوګری ده چې نور ادبی ژانرونه (ځېلونه) يې په ټول ښکلاييز، نندازيز او سندريز پرداز او راکښون سره سيالي نه شی کولای ...)

تاسي په دې اړه څه ليد لرئ؟

خواب :

د طنز څخه زما د دروند او عزتمند استاذ دغه هر اړخيزه څيړنيزجا ج او بر داشت چې تر اوسه مې

د طنز پيژند نی په هکله د بل چا څخه داسې ښکلي انځور ندی لوستی ډير په ځا ی بولم په رښتيا هم

دطنز سحر ګر ژانر په هنري ادبي او ژورناليستيک بيلا بيلو قا ليبو نو کې خپله خبره د نيش او نوش

د تومنی په لرلو سره د تو لنی بيلا بيلو کته ګوريو ذهينتونو ته د منلو وړ ګرځوي چې دا پخپله دطنز کو ډ ګري ده .

پوښتنه : طنز د پښتو ادبياتو په لرغوني، کلاسيکه او منځنۍ پېر کې زوړ تاريخ لري . د کومو ليکوالو او شاعرانو په ليکنو کې طنزي توکي او عناصر زياتره شتوالی لري او د پام وړ دي ؟

ځواب :

د پښتو ادب د لرغونی او کلاسيک دور ليکوالو او شاعرانو په خپلو پنځونو کې خپل دوخت

نا خوالی او مظا لم رټلی دي چې ډير ځلی دغه رټنې او نيوکی يې دهزل او هجو په قا ليبونو

کې مو نږ لوستی شو . خوهغه څه چې دننی طنز د تعر يفا تو سره سمون ولري ما نه دی لوستي.

طنزی ليکنی د شلمی پيری راوروسته دخپلو منل شويو ارکا نو سره چې هغه نيوکه – خندا - فانتازي او مبا لغه ده رواج موندلی دی تر هغه ځا يه چې ما سره مې ذهن ملګر تيا کوي د پښتو

دادب ددغو ستو رو خو شحا ل خا ن خټک ؛ رحما ن با با ؛ حميد مومند او ګل پاچا الفت په اثارو کې طنزي توکي ښه ترا لو ستلی شو .

پوښتنه : مهرباني وکړئ د خوشال خان خټک، رحمان بابا، حميد مومنداو استاد ګل پاچا الفت د طنزي شعرونو څو بيلګي راته په ګوته کړئ ؟

ځواب :

خوشحا ل خان خټک ويلی دي :

چې تاو خاربښت ور پا خې نا کراره شي ښور يږي

که لوی وي که هلک وي هر چا وته قهر یږي

نه پت ګوري ونه شرم نه یې حق وته نظر وي

دخپل میره په غیږ کې زړه یې نورو ته پړ قیږي .

رحما ن با با وایي :

مرغه چې دبل غو ښې خوري مردار دی

ځان حلال کړه لکه زانه شاهین مه شه

حمید مومند لیکلی :

قنا عت مي اشتها کړ ه هسې صافه

چې اوګره راکوي خوند لکه ښوروا

په راتله دخط پایمال شي حسن هسې

لکه وتړي په ګلو څوک غويمنډ

ما رستم دزمانی ولید په سترګو

چې دیار دجوره ژا ړي لکه کونده

خدای بخښلی ګل پاچا الفت چې په نثر او نظم کې یې ډیر ښکلي طنزي اثار لیکلي دي

لکه شنده دیمو کراسي ؛ بدلی څری ؛ او نور دڅاری په توګه دا بیتونه یې لولو :

نن په یو پسی روان سبا د بل پسی ځي

کله په ږیری پسی ځي کله اوربل پسی ځي

بل ځای څه ښه وایي :

د پښو غل خلکو دمخه کړ چې غلا ونکړي

اودس یې نه وو په لما نځه کې شو امام غونډې .

پوښتنه : د پښتو طنز لپاره هم په نثر او هم په نظم کې د معاصرې دورې دوهمه نیمایي ښه د غوړیدو دوره وه، ډیرو لیکوالو او شاعرانو په بره او کوزه پښتونخوا کې په ځانګړي توګه د نثر په چوکاټ کې طنزیه آثار تخلیق کړل . ستاسې په اندپه معاصره دوره کې کومو لیکوالواو شاعرانو خپل شعرونه په طنز وپسولل . مهرباني وکړئ د هغوی د شعرونو بیلګې راته په ګوته کړئ؟

ځواب :

د پښتو په ادبي بهیرکې طنز یو ځوان ادبي هنري ژانر دی چې زمونږ په هیواد کې یې نژدی شپږ

لسیزی او په کوز ه پو ښتونخوا کې یې عمر څه اوږد بر یښي . د (۱۳۴۰) لمریز کلونو راپدی خوا

زمونږ وطنپال ليکوال او شا عران لکه خدای بخښلی ګل پاچا الفت ديو وتلي ليکو ال او شاعر په توګه

پيژنم په پنځوسمو کلونو کي خدای بخښلی عبدالمننا ن ملګری . ښا غلی ميرعلي و طن دوست .

عزتمند دوست ښاغلی کا تب پا څون چي په نظم او نثر کي يې ښا يسته طنزي ليکنی مو نږ لوستی دي

په شپيتمو کلو نو کي دطنز ليکنی فر هنګ ښه وغزيده ډير شمير ليکوالو په دې برخه کي ځان راو پيژند

لکه : مير زا علم حميدي . دا کتر واحد نظري . ښاغلی محمود نظري . پوهنمل طلا حبيب زی او ما هم

په همدغو کلو نو کي څه ماتی ګوډی دطنز د سر ليک لاندی ليکلی دي . پا تی دې نوي ښايي په پورتنيو کلونو کي به نورو ښاغلو ليکوالو هم طنزي ليکنی کړ ی وي که ما يې ليکنی نه وي لوستی بخښنه

غواړم .

پوښتنه : په يو شمير ادبي ژانرونو کې په ځانګړي توګه په لنډوکيسو، ناولو، ډرامو او تمثيلي پارچو کې د خوند او رنګ پيدا کولو لپاره په پراخه پيمانه له طنز څخه کار اخيستل کيږي. تاسي دا کار څه ډول څيرئ؟

ځواب :

دطنز ګو ډګری خو همدا ده کله چې په هر هنري ادبي اثر کي چي ليکو ال او هنرمند غو ښتی

وي چي خپله موخه دطنز په ژبه تر سره کړي هغه اغيز مند کيږي . په زړونو کيښني ؛ ماغزه روښانه

کوي او مطلب لوستونکو ته دمنلو و ړ ګرځوي نو ځکه خو ډير ځلی د لنډو کيسو ؛ نا ولونو ؛ ډرامو

او تمثيلي پارچو ليکوال په خپلو هستونکو کي طنزي تو منو څخه ګټه پورته کوي.

پوښتنه : ستاسي په يوه طنز کي چي د (ځه چي ځو) په نامه ياديږي او په مسکو کې مو ليکلي دی، د افغانانو دردونه، ستونزې، ناخوالې په کي انعکاس موندلای دی. د دغه طنز د ليکلو انګيزه او لامل څه و؟

ځواب :

زما په اند شاعر ؛ ليکو ال او هنر مند دا چي د ظريفو ا حسا سا تو او عواطفو خاوند دی دخپلي

ټولنی دردونه ؛ ستو نزی او نا خوالی دنورو وګړو په پرتله ژور او روښانه ويني او تری اغيز مند

کيږي او بيا په شعر ؛داستان ؛ انځور يځو هنرونو کي ؛ د تيا تر په ننداړو کي هر يو يې په خپل اړونو

او تک لورو پخلی کوي او ټولنی ته يې وړاندی کوي ؛ ځما دغه طنز ته ورته ليکنی هم دلته په روسيه کي زمونږ د ګډوال ژوندانه يوه ريښتني هنري بيان دی چي ما غو ښتی دي دلته زمو نږ دوطنوالو

ستونزی د طنز په ژبه انځور کړ م .

پوښتنه : همداسي ستاسي په يوه بل طنز کي چي د (دا سړی په څه دی) په نوم ياديږي . انورشاه د يو کليوال ساده سړي خو د لوړو زده کړو خاوند په توګه د خپل طنز د قهرمان په توګه انځور کړې دی .دی

د مترقي او علمي اثارو په لوستلو دي نتيجي ته رسيږي چي په خپل هيواد کي خپلو خلکو ته خدمت وکړي، خو کله چي دی مقام او دولتي قدرت ته رسيږي تولي خپلي موخي او هيلي هيروي . ستاسي په اند په داسې حالاتو کې کوم فاکتورونه دی دې ته اړ باسي چې په ناوړه توګه د قدرت نه استفاده وکړي؟

ځواب :

(په ده څه شوی دي ؟) په نامه طنز کی هغه بدله څيره چې د لويد يز د فرهنګ د يرغل ښکا ر

شويدی او اوس يي کړه وړه چاپير يال دکوره نيولی تر کار ځايه ټو ل هک پک کړي ان تر دي جي

کورنيي ګومان کوي چې چا پری کوډی کړی دي .(دی خو داسی نه وو !)   هو دا ګوډی هماغه د

پردي فر هنګ دود او دستور په جامه کي نا موزونه راوتل دي چې ټولنه يي د سالم عنصر په تو ګه

نه مني او پر ی ملنډ ی وهي ؛ دا څيرې زمونږ په ټولنه کې لږی نه دي .

پوښتنه : تاسي يو وخت په هيواد کي په راديو افغانستان کي د ډرام او ديالوګ په څانګه کي کار کاوه.مهرباني وکړئ د خپلو کارونو او فعاليتونو په اړه په هم هغه وخت کي په لنډه توګه معلومات راکړئ؟

ځواب :

په کابل پوهنتو ن کېي د زده کړو په څنګ کې مي دافغا نستان دراديو تلو يزون د هنر او ادبياتو

دپښتو د ډرام او ديا لوک په څا نګه کي همکا ري درلوده ؛په نما يشنا مو ؛ راديو ډرامونو ؛ پر له پسی

داستا نو نو کي مي دلوبغا ړی په تو ګه خپله هنري ونده ما توله چي کا ل دوه وروسته مي

د دغو راديو ډ ارمو نو ؛ پر له پسی داستا نو نو ؛ راديو يی ننداړو او تلو يز ونی ننداړو په ليکلو پيل

وکړ . د لته په ځا ن فر ض ګنم چي دخد ای بخښلي امين افغا ن پور؛ ښاغلی داود فاراني او فريده جاني

انوری چي هغه وخت دراديو دهنر او ادبيا تو د اداری مشره وه، مننډوی ووسم چي په خپلو

لاړ ښونو يي زما لا س نيوی کړی دی ؛ ما د دوی په هڅونو نړيوالو ادبيا تو سره پيژ ند ګلوي

تر لاسه کړه چي ديو شمير با ند نيو ليکوالو ليکلی نما يشنا می ؛ لنډ ی کيسی . طنزونه د دري ژبی

څخه پښتو ته وژ با ړل چي دراديو تلو يزون دهنر او ادبياتو دخپرونو له لاری خپری شوی دي .

دساری په توګه د دغو اثار نو مونه مې په ياد دي چي ما ژ باړلی دي او راديو يی يا تلويزونی

خپرونو ته می چمتو کړی وي . د پاول انتوان چيخوف [دالو بالو بڼ] دفرانسوی ليکوال مولير دخسيس

په نامه کميدی ؛ دماکسيم ګو رکي دمو ر په نامه ناول ؛ همدا شان روسی کلا سيک ليکوال تورګينف د

لو مړ نی مينی) رومان او امريکی کلا سيک ليکوال جان اشتن بيک د(انسا نان او مو ږکا ن) ناول .

همدا شان د روسي کلا سيک ليکوال انتو ان چيخو ف دوه دري طنزي ليکنی چي تر تو لو يی د

(اصیل سپی) طنزي لیکنه چې نژدی ځلوېښت دقیقی لنډ کمید ی فلم تری جو ړ شو چې حاجی محمد کا مران یې مرکزي رول لوبو لی وو زما په یا د کې لا ژوندی دي . د دریو هنر ی فلمو نو سنا ریو گا نی هر یو(تنکی هڅی) ؛ لنډ فلم (کا غو ش چي) ؛ او وروستی (دمعجزه څر ګندونکی هنداری) ما لیکلی وي چې ښاغلو سعید ورکزي ؛ داکتر واحد نظري اورحمت الله خو ستي دایرکت کړی وي .

پوښتنه : یو شمیر شاعرانو او لیکوالو د خپلو څیړنیزو او نوښتګرو کارونو او فعالیتونو لپاره د بهرنیو لیکوالو اثار، شعرونه او طنزونه ژباړلي دي ، ستاسي پر اند د بهرنیو اثارو ژباړه او یا زمونږ د اثارو ژباړه په نورو ژبو کې د پښتو ادب د ودې او پرمختګ لپاره څه اغیز لري؟ او دا راته وویاست چې تاسي بهرني اثار ژباړلي او کنه؟

ځواب :

علمي ؛ هنري او ادبي اثار که د یوې ژبې نه بلی ژبې ته ژبا ړل کیږي په حقیقت کې ژبا ړل شوی ژبه پری درنیږي او علمي دریځ یې ښه ای کیږي . نن هغه ژبې بدای شمیرل کیږي چې دنړی علمي ؛ هنري اوادبي شهکا رونه پری لیکل شوي او یا ورته ژبا ړل شوی دي . دبد ه مرغه پښتو ژبې ته په دې برخه کې لږ کار شوی دی ځکه نو دنورو ژبو په پرتله نیستمنه پا تی ده .

هغه څه چې دبهرنیو لیکوالو اثا ر دري ژبې نه پښتو ته ما اړولي هغه ته مې په تیری پوښتنی کې اشاره کړې ده .

پوښتنه : تاسي د ادبي نقد او کره کتنې او د ادبي او فرهنګي مرکزونود جوړولو په اړه په هېواد کې د ننه او بهر، چې د نورو ادبي ځانګوالو تر څنګ واکیالي (باصلاحیته) ځانګپوه کره کتونکي غړیتوب و لري، څه لید لرئ؟

ځواب :

د ادبي او هنري پنځونو د روغی ودی له پاره کره کتنه لکه دیو نا بینا له پاره د لاس لکړه یا امسا ده چې کندی ته یې د غور ځید و څخه بچوي . که چیرې دادبي هنري پنځو نو هستو نکي وپوهیږي چې داسي مر کزونه شته چې د دوی پنځو نی د کره کتنی ذره بین لاندی نیسي کمزوری او نا سمی خوا وی یې جو توي او د سمو او منل شوو ادبي او هنري معیا رو نو په تله یې تلي نو پا یله به یې دا وي چې د دغو ادبي او هنري اثار و هستونکي به په ډیر ژور غور دیو ادبي او هنري اثر لیکلو یا هستولو ته زړه ښه کړي . نن مها ل د نقد یا کره کتنی نشت یوه لویه تشه ده .

دغه تشه ما د(نو ی لیکوال) په نامه په خپل یو طنز کې په ډاګه کړې د ه .

پوښتنه : آیا تاسي د یو طنز لیکونکي په توګه په طنزي مجالسو او د طنزي لوبو په غونډو کې ګډون کړې او که نه؟ کمو ګډون کړئ دی کومي لاسته راوړني مو لرلئ؟

ځواب :

زه په شپيتمو کلونو کي د افغا نستا ن دليکوالو اتحا ديه د طنز دڅا نګی غړی وم هلته به مي په

ځينو ادبي غو نډو کي خپل طنزونه لوستل ؛ همدا شان دافغا نستا ن دکار کونکو ملی اتحادی

فر هنګي مرکز چي ما يي مشري په غاړه درلوده په هره مياشت کي به مو ادبي او هنري بنډارونه

جوړول په دغو ادبي بنډارونو کي به مي دهيواد د نورو ليکوالو تر څنګ خپل طنز ته ورته

ليکنی لوستی . په هماغه کلونو کي کلنی ادبي کانکور کي زما د (پردی)په نامه طنز دويمه درجه

جايزه وګټله ؛ او اوس کله نا کله دګډوا ل ژوندانه په چاپيريال کي په ځينو غونډ و کي خپل دزړه براس

دطنز په ژبه وبا سم .

پوښتنه : په هيواد کي د ننه او بهر کوم نامتو طنز ليکونکي ستايي. د کومو بهرنيو او په هيواد کي د ننه ليکوالو آثار مو مطالعه کړي دي، د هغوی د آثار اغيز پر خپلو ليکنو څه ډول ارزوئ؟

ځواب :

تر لو عز يزا نو چي د طنز ليکنو تکل کړی دی او په دي برخه کي خپل وړتيا ازمايی تول

دستايلو وړ دي، خو د دوی څخه مخکښی ځيری په بهر کي چي زما يي طنزي تومنی خوښيږي

ښاغلی محمود نظري ؛ بصير پا کزاد ؛ وحيد صمد زی او د ننه په هيو اد کي جلا ل نوراني ؛

کاتب پا څون دی ؛ منم چي نوی نسل طنز ليکو نکو به د هيو اد بهر او دننه په زړه پوری طنزي پنځونی

لرلی وي دا به زما لټتيا وي چي ما يي په لوستو سترګی نه دي خوړی کړی ؛ ما د دغو بهر نيو ليکوالو

طنز ی اثار لوستی دی : عزيز نسين؛ ا نتو ان چيخو ف ؛ موليړ ؛ عبيد زاد کا نی ؛ اوبلغا ريايي طنز

ليکونکو طنزونه چي ښا غلي زلمی نورا نی دري ژبی ته اړولی وو ؛ او د دغو هيواد والو ليکوالو

طنزي ليکنی می لو ستی دي : اروابناد ګل پا چا الفت:؛ اروابناد عبدا لمننا ن ملګری؛ ښا غلی کا تب

پا څون ؛ ميرزا علم حميدي ؛ محمود نظري ؛ داکتر واحد نظري :؛ استا ذ طلا حبيب زی ؛ او د دري

ژبی ليکوالو : جلا ل نو راني ؛ بصير پا کزاد ؛ دستګير نا يل ؛ فا روق عطا يي ؛ حميد مفيد ؛

وحيد صمد زی ؛ ها رون يو سفی ؛ اروح ښا د رازق فاني چي د دوی دټولو ښو طنزونو څخه مي

ګټه اخيستی ده .

پوښتنه : هر ليکوال ته خپل آثار ډير خوندور او په زړه پوري دي، خو بيا هم يو شمير ليکوال په خپلو آثارو کي خپل يو شمير آثارو ته غوره والي ورکوي . تاسي په خپلو آثارو کي کوم اثر زياتره خوښوئ؟

ځواب :

زما په باور هغه ادبي او هنري اثر چي په ټولنی کي د خلکو پام ورته واوړي دا په دي معني ده

چې اغیزه یې شیندلی ده ؛ زما دشپیتمو کلو نو طنزي لیکنو کې د (پردی) په نامه طنز چې په

کال (1366) لمریز کې یې دویمه جایز ه وګټله او په اویاومو کلونوکې (پردی ږیره) په نامه او په

ورستی لسیزه کې د (څه چی څو) په نامه طنز چې زمو.نږ د کډ وال ژوند انه دستو نز و سر ه تړاو

لري او دلته په مسکو کې زما د وطن والو خوښ شوی وو ؛ او کله چې روسي ژباړه یې د روسي

دلیکوالو اتحا دی منشی ولوست د تر خی خندا تر څنګ یې دخپل هیواد پولیسو نا جایزه کړنو ته یې

تو کړل ؛ پور تنیو طنزونو اغیزه ما تر نور و ښه احسا س کړې نو طبعي خبره ده چې زما هم

خو ښ شو ی دي .

پوښتنه : کوم طنزونه مو د رادیو او تلویزون په خپرونو کې خپاره شوي دي؟

ځواب :

زما طنزي لیکني دافغا نستا ن د رادیو تلو یزون په خپرنیز ارګان (اواز) مجلی ؛(انیس)

ورځپانی او د رادیو تلو یزون د هنر اوادبیا تو ادا ری په خپر ونو کې خپریدی .

پوښتنه : په هیواد کې د ننه او بهر په رایو او تلویزون کې یو شمیر طنزي برنامې خپریږي، تاسې په دې اړه څه نظر لرئ؟ او د رادیو او تلویزون د یوپخواني او آزمویلي غړي په توګه کومې لارښونې او سپارښتونه لرئ؟

ځواب :

هو ؛ په هیواد کې د ننه او بهر تلویزوني خپرونو کې خند ني او تفریحي خپروني دخلکو دورځنی

ستړ یاوو د دمه کولو په غرض خپریږي ؛ هلته ډ یر ځلی دهنرمند موخه د خلکو خندول دي

او کله هم دخندا سره ډیر لږ سکنډ ل هم ملګری وي چې دطنز پولی ته رانژدی کیږي ؛ بله دا چې دغه

توکی او مسخری په لویدیزی تو لنی کې دخپل ولس د اروح پو هنی او فرهنګي ارزښتونو سره په

اند ولتیا خپریږ ي ؛ خو دبده مرغه زمو ږ په ځوانو تلو یزوني خپرونو کې دا اصل د نه پا م کې نیول

د ابتذ ال پولی ته رسیږي او دهجو او هزل د بازار متاع ګرځي ؛ په داسې حال کې چې طنز یو

ظریف هنر دی چې دبې خوندو توکو او سپکو فکاهیو څخه پا ک او منزه دی ؛ د طنز خندا سړی

خند وی او بیا یې نا خوالو ته سترګی پرانیسی او فکر کولو ته یې ا ړ باسی . هیله ده چې زمونږ ه

تلویزوني انتقا دي خپرونی په ښه هنري انداز یا دی شوی طنزی تومنی ولري .

پوښتنه : زموږ په هیواد کې طنزي آثار د خپلو ځانګړو مزایاوو او په خلکو یې د اغیز زیاتي کچې په درلودلو سره بیا هم په پښتو ادب کې څنګه چې لازمه ده خپل ځای نه دی موندلای . ستاسې په اند د دې لامل دک و دلیل څه دی؟ تاسې د یو ښه طنز لیکونکي په توګه په دې اړه څه لارښوني لرئ؟

ځواب :

طنز او طنزي ليکنی د خپلو تعريفا تو په پام کي نيولو سره زمونږ په هيواد کي خو لا پريږده په سيمه کې ډير اوږد عمر نه لري ؛ په تيره بيا د پښتو په ادبي بهير کې خو ډير ځوان دی ؛ هلته کو زه پښتو نخوا کي يي ځينی سرېکی يي تر ستر ګو شوی دي خو هغسي چې ننني تعريفا ت او قاعدی يي غواړی چنداني ور سره سمون نه لري .دا چې ولې طنز دپښتو په ادب کې ځای نه دی موندلی ؛ زما په اند طنز هغسي چی ښايي ټولنی ته تر اوسه نه دی ور پيژ ند ل شوی ؛ دليکوالو په اتحا ديو او نورو ادبي کړيو په فعا ليتونو کې څرنګه چې شعر ؛ لنده کيسه ؛ او نورو بر خو لوستو او اور يدو غونډی او بنداړونه جوړيږی او په رسنو کې خپريږی طنز ورنه بې برخی دی ؛ هيله ده چې دننه په هيواد کي او بهر دې نيمګړتيا ته ادبي اوهنري کړی سترګی پر انيسي .

پوښتنه :تر هغه ځايه چې زه خبر يم ستاسي يو شمير ليکل شوي نا چاپ آثار د کورنيو ورانونکو جګړو په وسيله په هيواد کي د ننه سوزيدلي دي . مهرباني وکړئ په دې اړه په لنده توګه معلومات راکړئ؟

ځواب :

هو ؛ دکور ورانونکو جګړو په لمبو کي چې د مجا هد ونو دبنمنو ډ لو تر منځ پيل شوی وی د ژوندانه دسلګونو هستيو سره يو ځای زما دغه ادبي هنري زيرونی چې لسګونه تلويزوني او راديويي نما يشنا می ؛ راديو ډرامونه او د راديو پر له پسی داستا نو نه اواتلس عنوانه طنزونه چې چاپ ته چمتو شوی وی ايره سول . د کډ وال په خپه چاپير يال کې يي تر اوسه يا دوم او په دې لټه کې يم که چيرې زوږ ذهن راسره ملګرتيا وکړي بيا يي وليکم .

پوښتنه : ستاسې د شپيتمي کليزې په وياړ په مسکو کې يوه درنه او پرتمينه غونده جوړه شوېي وه. هيله من يم چي په دې برخه کي خپل معلومات راسره شريک کړئ.

ځواب :

د (۲۰۱۳) زيږديز کا ل د فبر وري په (15) نيټی زمونږ دکاري مرکز دفرهنګي کميټی کاري پرګرام له مخی دلته په مسکو کې دافغا ن ليکوالو او شاعرانو او دروسی دليکوالو د اتحادی ښاری او ولايتی څانګو د ليکوالو او شاعرانو سر ه په ګډه [دافغا نستا ن او روسی د ادبياتو ما ښام] په نامه يو ادبي بنداړ جو ړ شوی وو ؛ ددې ادبي بنداړ موخه د روسی دليکوالو د اتحا دی منشی ښاغلی خا ندیکوف دپنځو سو روباعی ګا نو ژباړ وه چې افغان ليکوال ښاغلی رحمت الله روند له خوا تر سره شوی وه .

په دغه غونډ ه کې د دواړو له خوا په روسی او دري ژبو دغونډی ګډونو الو ته ولوستل شول چې

وروسته بیا افغا ن او روسي شاعرانو خپل شعرونه ولوستل . څرنګه چې دغه ورځ زما د زیږیدو د (۶۰) کالیزی سره سمو ن درلود د روسی دلیکوالو اتحادی مشر تابه ډلی اوپه مسکو کې میشتو افغان فرهنګیانو اودګران هیواد نه زما عزیزانو اوهیواد نه بهر فرهنګیانو په مخامخ مبا رکیو او په رالیږل شویو مبا رکیو یې زه منت بار کړم ؛ او د روسی د لیکوالو اتحا دی ولایتی څا نګی زما د څلویښت کالو فرهنګی فعالیتو نو په ستاینی دهغه اتحا دی په لوړ مډال وویاړلم .

پوښتنه : تاسي ديو طنز ليکونکي په توګه زموږ د هيواد اوسنی سياسي، تاريخي اوکړکيچن حالات څنګه څيرئ، اوزموږ ليکوالو او طنز ليکونو ته چي د هيواد هر پديده يوه سوژه ده څه وړانديزونه لرئ؟

ځواب :

دهيواد روان کړکيچنی جاری لويه غميزه ده چې د ګا ونډ يو او ليرو پرتو هيوادو د سيا ستو نو په تقابل کي د خپل ستراتيژ يک موقعيت په درلودلو سره زمونږ په هيواد او خلکو تپل شوی دی او دا دی هر ه ورځ تری قر با نی اخلي . دهيواد هر وطنپا ل بچی ته ښايي چې په هر شان چي کولای شي د دغی ناوړين د ماهيت څر نګوالی اوکورني او باندني لوبغا ړي خلکو ته ور وپيژني ؛ ليکوال ؛ شاعر ؛ انځور ګر ؛ طنز ليکونکی او سنيما ګر او نو ر د پورتنی موخی له پاره ډيری سوژی موند لی شي چې په خپل ادبي او هنري وړتيا يې ورروزي او دخلکو زړونو ته يی ورسوي .

پوښتنه : ستاسي پيغام د يو ليکوال په توګه دلر او بر پښتونخوا او په بهر کي ځوانو ليکوالو ، شاعرانو او طنز ليکونکو ته څه دی؟

ځواب :

زه دځوانو ليکوالو څخه چې په هيواد کي ميشت دي او که جلا وطنه دي غواړم تر ليکلو د مخه لوستلو ته ليوال شي ؛ په لوستلو پوهه بدايه کيږي او کله چې يې د پوهی په ګانی ځان سينګار کړ بيا يی د قلم څخه مرغلری څا څي ؛ لوستل پای نه لري. زما په اند ډير لوستل لږ ليکل به ښه وي .

ګران او قدرمن ننګيار صاحب ستاسو نه د زړه له کومي مننه کوم چي زما پوښتنو ته مو پوره او کره ځوابونه راکړل.

ستاسو نه هم ډيره ډيره مننه.

په ډير درنښت او ادبي مينه : انجنير عبدالقادر مسعود